

|                      |                                                        |                |                        |
|----------------------|--------------------------------------------------------|----------------|------------------------|
| Assignatura          | <b>28914 Art Religios i Funerari de l'Antic Egipte</b> |                |                        |
| Professor            | <i>Miquel Carceller Sindreu</i>                        |                |                        |
| Cicle: <b>Primer</b> | Quadrimestre                                           | <b>Primer</b>  | Crèdits: <b>6</b>      |
| Horari               | <b>Teoria: Dimarts i Dijous 11:30 a 13:00</b>          | Grup: <b>1</b> | Tipus: <b>Optativa</b> |
|                      | <b>Tutoria Integrada: Dimecres 09:00 a 10:00</b>       |                |                        |

## CONTINGUT

Aquesta assignatura optativa de segon cicle es fa per primera vegada al Departament. Es va pensar aquest títol, ja que és l'aspecte més important de la cultura egípcia: la seva religió i el món funerari que la complementa. El punt de partida està en l'explicació de la religió egípcia, els seus mites més importants, els seus déus, que tant van influir en el seu art i que hi estan àmpliament representats. S'incidirà al llarg del curs en l'anàlisi de les característiques generals de l'arquitectura, de l'escultura, dels relleus i d'altres mostres artístiques que conflueixen en obres concretes, segons el període en què es van fer, i alhora s'estudiaran aquelles obres d'art clau i les seves iconografies.

## OBJECTIUS

L'objectiu d'aquesta assignatura és el de constituir una aproximació a l'art d'Egipte, en concret al que es desenvolupa en general al voltant de la religió i en concret entorn del món funerari. Acabat el curs, l'estudiant haurà de ser capaç de reconèixer o identificar les obres claus, així com situar-les correctament en un context històric i artístic.

### Competències específiques:

- Ordenar i sintetitzar informació específica sobre aquesta temàtica
- Interrelacionar les característiques generals de l'art de cada període amb les imatges amb què es tractarà el tema
- Reconèixer i identificar les obres clau de l'època tractada i emmarcar-les en un context històric i cultural
- Interpretar la iconografia de les obres
- Utilitzar informació addicional com a complement al treball amb les imatges

## TEMARI:

### 1. INTRODUCCIÓ

- 1.1 **El país.** Geografia. Història (periodització). Societat .
- 1.2 **La Religió egípcia.** Mites. Déus.

### 2. EGIPTE

2.1 **Època Predinàstica:** Badariense (El Badari), Amratiense (El Amra) i Guerzeense (El Guerza). Objectes funeraris: amulets, vasos, marfils, ganivets i maces.

2.2 **Època Tinita (D. I-II).** Arquitectura: temples, necròpolis i tombes (mastabes). Escultura exempta: retrats de déus/faraons, relleus, esteles. Altres arts.

2.3 **Imperi Antic (D. III-VI).** Arquitectura: a) Funerària faraònica (piràmides i temples); b) Funerària privada (mastabes i tombes); c) Religiosa (temples solars). Escultura exempta relleus i pintures de les tombes.

2.4 **Imperi Mig (D. XI-XIV).** Arquitectura: nous elements (Deir-el-Bahari i Beni-Hassan). Escultura exempta: idealització i realitat. Pintura i relleus funeraris.

### 2.5 Imperi Nou (D. XVIII-XX)

- 2.5.1. **D. XVIII:** Desenvolupament de les tendències de l'Imperi Mig.

Arquitectura: a) Els grans temples (Karnak i Luxor); b) tombes reials (hipogeus de la Vall dels Reis i de les Reines). Escultura exempta: monumentalitat. Decoració mural: a) relleus (temples); b) pintures (tombes). Aixovars.

2.5.2. **Període Amàrnic.** Akenaton i la seva família. Arquitectura: canvi substancial (Tell-el-Amarna). Escultura: nou concepte de bellesa. Relleu, pintura i arts decoratives.

2.5.3. **D. XIX-XX.** L'art en el període dels Ramèsides. Arquitectura: grans temples. Escultura exempta: el faraó com a símbol de poder reial. Plàstica: refinament. Relleu i pintura: continuïtat de les característiques de la D. XVIII.

2.6 **Època Baixa. (D. XXI-XXX).** Periodització. Arquitectura: renovació d'antics edificis. Escultura, relleu i pintura: continuïtat en la tipologia i innovacions estilístiques.

## **AVALUACIÓ:**

L'avaluació de l'assignatura consta de dues parts:

➤ **Examen parcial 1** (30 % de la nota) i **examen parcial 2** (30 % de la nota) sobre el temari. Per poder comptabilitzar la resta d'apartats de l'avaluació cal treure una nota mínima de 4 a cadascun dels parcials. Qui no pugui seguir aquest sistema de dues proves parcials haurà de fer l'examen final (60 %) el dia establert per secretaria com a data d'examen.

Els exàmens es faràn a partir de les imatges que s'hauran vist a classe.

Totes les imatges hauran de ser analitzades amb els següents paràmetres: **1.** Identificació o títol de l'obra. Periodització. **2.** Context històric i cultural en què es pot situar l'obra. **3.** Característiques generals de l'estil (escultura, arquitectura...) que, en funció de l'època, poden ser aplicables a l'obra en concret. **4.** Anàlisi formal de l'obra (atenent a qüestions formals de la peça, aspectes compositius, volums...). **5.** Anàlisi iconogràfica o interpretativa. Aquí també es poden fer comparacions amb altres obres, ja sigui des del punt de vista formal, temàtic o iconogràfic.

➤ **Treball de curs** (40 % de la nota). Al començament del curs es donarà una llista de possibles temes per fer el treball, que cadascú escollirà. A través de les tutories integrades es durà a terme el seguiment de la seva progressió fins al final. Es donarà molta importància a la bibliografia consultada i al desenvolupament del treball.

## **TUTORIA INTEGRADA (TI)**

Les tutories integrades (TI) consistiran en la realització de (dues o tres) trobades periòdiques al despatx amb cadascun dels estudiants, per tal de fer el seguiment del treball de curs que hauran triat al començament, i així es podrà ajudar a buscar la bibliografia adient i a desenvolupar el tema.

## **BIBLIOGRAFIA BÀSICA**

### **Obres generals**

- ALDRED, C. (1993): *Arte Egipcio*, Barcelona: Destino.
- CASTEL, E. (1999): *Egipto, signos y símbolos de lo sagrado*, Madrid: Alderabán
- DONADONI, S. (2001): *El Arte Egipcio*, Madrid, Istmo.
- DRIOTON, E. – VANDIER, J. (1952-1978): *Manuel d'archéologie égyptienne*, 6 vols. Paris: P.U.F.
- EGGBRECHT, A. (1987): *El Antiguo Egipto. 3000 años de historia y cultura del Imperio faraónico*. Barcelona.
- MANNICHE, L. (1997): *El Arte Egipcio*. Madrid: Alianza Forma.
- STEVENSON SMITH, W. (2000): *Arte y Arquitectura del antiguo Egipto*, Madrid: Cátedra.
- VERCOUTER, J. (1998): *Egipto, tras las huellas de los faraones*. Barcelona. Grupo Z.
- Wilkinson, A. (2004) *Cómo leer el arte egipcio*. Barcelona. Crítica.

### **BIBLIOGRAFIA complementària**

- ALDRED, C. (1962): *The Development of Egyptian Art*, London.
- ALDRED, C. (1971): *Jewels of the Pharaohs*, London.
- ALDRED, C. (1988): *Los egipcios*, Barcelona.

- ALDRED, C. (1993): *Arte Egipcio*, Barcelona. Destino.
- ALDRED, C. (1997): *Akhenaton, roi d'Égypte*, Paris: Ed. du Seuil.
- ALDRED, C. et alii (1978): *Los tiempos de las pirámides. De la Prehistoria a los Hicsos (1560 a.C.)*, Madrid. Col. Universo de las Formas.
- BOULANGER, R. – NESRIN, H. (1968): «Pintura egipcia y del Antiguo Oriente», en *Historia General de la Pintura*, Madrid.
- CHOISY, A. (1977). *L'art de bâtir chez les Égyptiens*, Bologna.
- DAUMAS, F. (1970): *Les dieux de l'Égypte*, Paris.
- DAUMAS, F. (1972): *La civilización del Egipto faraónico*, Barcelona. Col. Grandes Civilizaciones.
- DESROCHES NOBLECOURT, C. (1960): *La escultura del Antiguo Egipto. Nuevo Imperio y período de El Amarna*, Barcelona.
- DESROCHES NOBLECOURT, C. (1962): *Pinturas egipcias en tumbas y templos*, Barcelona.
- DRIOTON, E. – VANDIER, J. (1952/1978): *Manuel d'archéologie égyptienne*, (6 vols.) Paris.
- DRIOTON, E. i VANDIER, J. (1973): *Historia de Egipto*, Eudeba, Buenos Aires.
- EDWARDS, I.E. (1985): *The Pyramids of Egypt*, (edició rev.), London. *Las pirámides de Egipto*, Destino, Barcelona 2003.
- EGGBRECHT, A. (1987): *El Antiguo Egipto. 3000 años de historia y cultura del Imperio Faraónico*, Barcelona.
- FRANKFORT, H. (1998): *La religión del antiguo Egipto: una interpretación*, Barcelona. Laertes.
- GIEDION, S. (1981): *El presente eterno: los comienzos de la arquitectura*, Madrid.
- HALL, R. (1986): *Egyptian textiles*, London.
- ISKANDER SADEK, A. (1987): *Popular Religion in Egypt during the New Kingdom*, Hildesheim. Gerstenberg.
- JAMES, T.G. (1985): *Egyptian painting and drawing*, London.
- JAMES, T.G. – DAVIES, W.V. (1983): *Egyptian sculpture*, London.
- LECLANT, J. (1978): *Los faraones, los tiempos de las pirámides*, Madrid. Col. Universo de las Formas.
- LECLANT, J. (1979): *El Imperio de los conquistadores. Egipto en el Nuevo Imperio*, Madrid. Col. Universo de las Formas.
- LECLANT, J. (1979): *El Egipto del crepúsculo*, Madrid. Col. Universo de las Formas.
- LLOYD, R. – MULLER, H. (1980): *Architettura delle origini*, Milano.
- MANNICHE, L. (1997): *El arte egipcio*, Madrid. Alianza Forma.
- MEKHITARIAN, A. (1954): *La peinture égyptienne*, Genève. Col. Les Grands siècles de la peinture.
- MICHALOWSKY, K. (1977): *Egipto. Arte y civilización*, Barcelona.
- Gustavo Gili. *El arte del antiguo Egipto*, Madrid. Akal.
- ORDEIG, L. – SANTACANA, J. (1993): *Els pobles de les Valls fluvials: Egipte i Mesopotàmia*, Barcelona. Graó.
- PAGE, A. (1976): *Egyptian sculpture. Archaic to Saite*, Warminster.
- PADRÓ PARCERISA, J. (1984): *Bibliografía egiptològica*, Barcelona.
- PIJOAN, J. (1975): *El arte egipcio hasta la conquista romana*, Madrid. Summa Artis vol. 3.
- ROBINS, G. (1986): *Egyptian Painting and Relief*, London.
- SCHÄFER, H. (1974): *Principles of Egyptian Art*, Oxford.
- SMITH, S.W. (1981): *The Art and Architecture of Ancient Egypt*, (2a. ed.), Harmondsworth.
- STEAD, M. (1987): *Egyptian life*, London.
- STEVENSON SMITH, W. (2000): *Arte y Arquitectura del Antiguo Egipto*, Madrid. Cátedra.
- TRIGGER, B.G. – KEMP, B.J. – O'CONNOR, D. – LLOYD, A.B. (1985): *Historia del Egipto Antiguo*, Barcelona.
- VANDERSLEYEN, C. (1995): *L'Égypte et la Vallée du Nil. T.1 De la fin de l'Ancien Empire à la fin du Nouvel Empire*, Paris: PUF. Col. Nouvelle Clio.
- VANDIER, J. (1951): *La sculpture égyptienne*, Mulhouse-Dornach.
- VANOYEKE, V. (1998): *Les Ptolémées, derniers pharaons d'Égypte*, Paris. Tallandier.
- VERCOUTTER, J. (1992): *L'Égypte et la Vallée du Nil. T.2. Des origines à la fin de l'Ancien Empire*, Paris: PUF. Col. Nouvelle Clio.
- VERCOUTTER, J. (1998): *Egipto, tras las huellas de los faraones*, Col. Claves, Grupo Z.
- VV.AA. (1997): *Description de l'Égypte*, Köln: Taschen.
- VV.AA. (1969): *Religion en Égypte hellénistique et romaine*, Paris. PUF.
- WILKINSON, A. (1971): *Ancient Egyptian Jewellery*, London.
- WILKINSON, R.M. (1998): *Cómo leer el arte egipcio*, Barcelona. Crítica.
- YOYOTTE, J. (1968): *Los tesoros de los faraones*, Genève.



